

THE PROBLEM OF EVIL IN BUSINESS: A PHILOSOPHICAL PERSPECTIVE

KEYWORDS: Business, Ethics, Philosophy, Free Will, Evil, Moral Dilemma, Myth, Risk, Crisis, Management, Deontology, Law

1. The Intersection of Evil, Free Will, and Thrill

The problem of evil presents a challenge to beliefs in God's omnipotence, omniscience, and benevolence. In response to this dilemma, individuals often either abandon their belief in God or adjust their understanding of these attributes:

1. If God exists, then He possesses all three attributes: benevolence, omnipotence, and omniscience.
2. If God is omnipotent (all-powerful), then He can eliminate all evil.
3. If God is omniscient (all-knowing), then He is aware of the existence of evil.
4. If God is benevolent (all-good), then He desires to eliminate all evil.¹

Assuming God exists, He must possess all three qualities, which leads to questions about the persistence of evil. The definition of 'evil' is pivotal in this discussion. Todd Calder provides a broad definition, describing evil as "any and all pain and suffering."² In contrast, a more focused understanding

involves moral condemnation, recognising that individuals are capable of making independent decisions and taking actions.

The American philosopher Marcus George Singer (1926-2016) defined evil by stating, “If something is truly evil, it cannot be necessary; and if it is truly necessary, it cannot be evil.”³ The architects of constitutional law based their principles on a similar concept:⁴ an individual’s freedom ends when it poses a threat to another’s freedom,⁵ which constitutes evil for that person. Theodicy, which examines the problem of evil, serves as the foundation for how individuals should exercise their free will for both personal and collective good.

There are two main types of evil: moral and natural.⁶ ‘Moral evil’ refers to deliberate cruelty, while ‘natural evil’ encompasses phenomena such as earthquakes, floods, hurricanes, tsunamis, tornadoes, volcanic eruptions, and diseases. Natural evil comes from natural causes; however, human interference can exacerbate its effects through incompetence, negligence, or other factors.

People often wonder why evil exists despite the belief in an all-knowing, all-powerful, and all-good God. An omniscient God would be aware of the existence of evil; an omnipotent God could prevent it; and a benevolent God would not desire for evil to persist.

One justification for the presence of evil is that it can lead to greater moral goodness.⁷ The second explanation is known as the “artistic analogy.”⁸ The third solution concerning moral evil is the “free will defence.”⁹ Yet, the free will defence addresses only the existence of moral evil and does not explain the presence of natural evil.

The existence of evil presents one of the most significant challenges to belief in God. There are three explanations for natural evil that I am going to discuss:

1. According to Judeo-Christian doctrine, human beings are accountable for all forms of evil in the world, including natural evil, as a consequence of the Fall of Adam and Eve.
2. Some scholars argue that natural evil is an unfortunate byproduct of the laws of nature, which provide significant overall benefits that outweigh the occasional disasters they cause.¹⁰
3. American philosopher Alvin Plantinga contends that if God exists, natural evil cannot simultaneously exist. He suggests that nonhuman agents, such as Satan and demons, are responsible for natural evil, thus allowing for the coexistence of God and evil.¹¹

When contemplating the problem of evil and analysing it philosophically, a broader perspective emerges that suggests “business”—understood in a philosophical sense—may fundamentally contribute to the emergence of evil in our world, as reflected in the Bible, myths, and ancient legends. Examples can help clarify this complex viewpoint.

In the biblical context, the first example of evil is found in Genesis 3, where the serpent tempts Eve to eat from the Tree of Knowledge, leading to the Fall of Man.¹² This event is often theologically interpreted as the introduction of original sin—an act of disobedience by Adam and Eve. According to this doctrine, humanity inherited a fallen nature and a propensity to sin as a result of this initial transgression. However, this is only one aspect of the narrative. The story also emphasises the concept of free will.¹³ God endowed Adam and Eve with the ability to choose, demonstrating that true love and obedience can only exist when individuals have the freedom to make choices, even if those choices lead to disobedience.

Some theological interpretations suggest that evil arises from the misuse of free will, indicating that God did not directly create it.¹⁴ The first humans made a poor decision, resulting in their profound loss. In this respect, Adam and Eve resemble two unfortunate sole proprietors when the Archangel Gabriel expels them from the Garden of Eden. The pain of losing their home is so intense that Christians often describe the process of dying as a return home—whether in heaven or hell—to their all-forgiving Heavenly Father.

Given that God provided humanity with His only Son, and through Christ, He forgives original sin, I will now shift my focus from the theological aspects of evil in the Bible to the business side of the problem.

2. The Concept of Evil in Business Ethics

What exactly is business, and how are its ethics¹⁵ connected to the problem of evil? In an academic context, “business” refers to an organisation or entity that produces goods or provides services to generate profit. Businesses can take various forms, including sole proprietorships, partnerships, corporations, and cooperatives.¹⁶

Adam and Eve remind me of a modern couple seeking quick profits without fully considering the associated risks. They received warnings from God, whom they had every reason to trust, as He created them and provided for their needs. Nevertheless, they chose to follow the dubious advice of an unfamiliar creature, jeopardising everything they had. The Fall of Adam and Eve illustrates the interplay between free will and moral consequences. This concept suggests that evil arises from human choices, reinforcing the importance of ethical frameworks in addressing the theological and philosophical dilemmas

surrounding evil and its implications for business ethics. Contemporary businesses often showcase similar examples of inexperienced individuals encountering bankruptcy due to poor decision-making.

Businesses operate through distinct functions, including marketing, finance, operations, human resources, and management, each playing a crucial role in achieving organisational goals.¹⁷ Let's examine Adam and Eve's actions in the context of original sin, metaphorically linking them to various business functions.

The serpent's persuasive communication with Eve can resonate with marketing tactics that entice consumers. Just as the serpent presented the forbidden fruit as desirable, businesses often employ marketing strategies designed to create demand, which can sometimes lead to questionable ethical practices, such as misleading advertising. Adam and Eve's decision to eat the forbidden fruit reflects the inherent risk-taking present in financial decisions. Their choice resulted in significant consequences, similar to how financial mismanagement can lead to detrimental outcomes for a business. The temptation to overreach—akin to the desire to gain knowledge of good and evil—can lead to financial ruin if not carefully considered.

After their disobedience, Adam and Eve faced new challenges in their environment, much like a business grappling with operational difficulties due to poor decisions. Their situation illustrates how inadequate operational choices can result in inefficiencies, just as a company may struggle with its processes following a failed strategy.

The loss of innocence and the blame-shifting between Adam and Eve resemble human resource challenges, such as conflict resolution and accountability within a team.¹⁸ Their failure to take responsibility for their actions emphasises the

importance of fostering a culture of accountability and ethical behaviour in the workplace.

The dynamics between Adam, Eve, and God resemble management issues within a business. Poor decision-making at the highest levels can significantly impact the entire organisation. Effective management should cultivate a culture that encourages and supports ethical decision-making. In this context, the story of Adam and Eve serves as a cautionary tale, underscoring the importance of ethical considerations in various aspects of business.

The couple's choice to pursue quick gains, influenced by misleading advice, mirrors the ethical challenges faced by modern companies. Just as disobedience can lead to significant repercussions, poor corporate decisions can result in financial ruin or operational inefficiencies. Therefore, understanding business within a broader philosophical context and drawing parallels with this biblical narrative emphasises the essential need to promote accountability and ethical behaviour within organisations to achieve sustainable success.

3. Disbalance of Curiosity and Risk in Decision-Making

The Bible is not the only source that vividly illustrates the problem of evil intertwined with business ethics. The myth of Pandora¹⁹ from Greek and Roman mythology highlights the complex relationship between curiosity and risk in business practices. In this tale, Pandora personifies evil; her curiosity drives her to open a box, unleashing all sorts of evils into the world, with only hope remaining inside.

Her decision to open the box in search of the unknown parallels how companies entice consumers with new products.

Rigorous risk assessment must always accompany business experimentation. When companies make impulsive financial decisions without thorough analysis, they may encounter unforeseen challenges such as budget overruns, operational inefficiencies, brand damage, accumulating debt, or consumer backlash. The Pandoran reckless act mirrors the impulsive nature of corporate decisions made without due consideration, unleashing financial chaos.

The chaos depicted in the myth serves as a metaphor for the operational challenges that can arise within a business. Just as the evils from the box created disorder, ineffective operational processes can lead to disruptions and inefficiencies, emphasising the importance of effective management and contingency planning.

Pandora made a poor choice, which also symbolises the repercussions of ineffective human resource management. Failures in communication or conflict resolution can create a toxic workplace environment, similar to the chaos that followed Pandora's actions. Cultivating a supportive culture is essential to minimise adverse outcomes.

Furthermore, opening the box can be linked to decision-making processes in management. While curiosity often fuels innovation, leaders must balance exploration with comprehensive risk management to ensure organisational sustainability. Just as unchecked curiosity resulted in chaos, failing to manage risks effectively can lead to problems rather than solutions. This delicate balance between curiosity and caution reflects the complexities of business operations. Ultimately, the story serves as a powerful reminder of how management decisions profoundly influence the overall health and success of an organisation.

4. The Dark Side of Competition between Seth and Osiris

The Egyptian myth of Seth murdering Osiris²⁰ illustrates themes of competition, decision-making, and ethics within a business context. Seth embodies chaos and destructive ambition, while Osiris represents order and prosperity. Their rivalry exemplifies the competitive dynamics in the corporate world, where unethical practices often surface in the pursuit of power.

Seth's actions disrupt harmony, much like detrimental elements within a business environment. Just as Seth destroyed Osiris in his quest for power, organisations may resort to unethical tactics to undermine their competitors, exposing the darker side of competition. Leaders often confront moral dilemmas similar to those faced by Seth, requiring them to navigate the delicate balance between honesty and deceit. Drawing parallels between Seth and various business functions provides valuable insights into organisational dynamics.

In management, leaders must navigate conflicts to maintain organisational harmony, which is essential for fostering a positive and productive workplace. In marketing, aggressive tactics may mirror Seth's destructive approach to eliminating competition, raising ethical questions about advertising practices. Businesses must carefully consider the implications of their marketing strategies to avoid undermining trust and integrity. In finance, risk-taking behaviours can mirror Seth's chaotic actions, where reckless decisions jeopardise stability. Financial leaders must exercise caution and sound judgement to protect the organisation's integrity. In human resources, resolving conflicts similar to the struggle between Seth and Osiris requires strong mediation skills. This approach is essential for preventing a toxic work environment and fostering a culture of collaboration and respect among employees.

These connections underscore the importance of ethical considerations and effective management in addressing challenges within a business context. By understanding these dynamics, organisations can strive for balance, promoting growth without allowing destructive forces to undermine their objectives. This story serves as a cautionary reminder of the consequences of moral decay within organisations, emphasising the critical role of deontology in cultivating a healthy corporate culture and ensuring long-term success.

5. The Ethical Dilemmas of Deceit in Business

An almost identical situation to the Egyptian myth is in Norse (Scandinavian) cosmogony, where Loki²¹ represents mischief and deceit. Driven by jealousy and malice, he orchestrates the death of Baldur, who symbolises goodness and light. Hidden motives can disrupt harmony and lead to devastating consequences. This tale serves as an allegory for the destructive potential of betrayal within business practices, where unethical behaviour can create chaos within organisations.

Examining the relationship between Loki's actions and distinct business functions uncovers several parallels. Effective management requires transparency and trust. Loki's deceit exemplifies how hidden agendas can cause organisational chaos. Leaders must actively cultivate a culture of honesty to prevent betrayal among team members, fostering a cohesive and trustworthy environment.

The trickery of this Scandinavian god, who changes his shape, can be likened to manipulative marketing tactics designed to deceive consumers. Just as Loki used deception to fulfil his ambitions, businesses may resort to misleading advertisements.

Ethical marketing practices are crucial for maintaining credibility and nurturing long-term customer relationships. Today, anything becomes possible with the help of AI, as these programs lack understanding of ethical and moral responsibilities. Therefore, business leaders must embrace the function of the deontological filter.

Loki's ability to manipulate events underscores the dangers of risk-taking behaviours that disregard ethical implications. Ignoring or circumventing standards for profit can lead to serious legal and financial consequences. Businesses should ensure that their financial practices align with ethical considerations to avoid chaos.

The betrayal inherent in Loki's actions emphasises the importance of conflict resolution and trust within teams. In human resources, managing interpersonal conflicts with transparency and integrity is crucial. If deceit is allowed to thrive, it can create a toxic work environment.

The story of Loki and Baldur highlights the necessity of ethical behaviour and integrity in fostering healthy organisational dynamics. By emphasising ethical conduct and transparency, organisations can avert the destructive consequences of "Loki-like" behaviour, ensuring stability and harmony within their functions.

6. Lessons on Leadership and Ethics from Frey's Betrayal

Three tales I have analysed illustrate disasters arising from mistakes, malevolent acts, or a desire for personal gain, often committed without thorough planning. In the *Völsunga Saga*,²² Frey, a powerful deity of fertility, prosperity, and fair weather, inadvertently plunges into chaos after sacrificing his magical

sword, Skofnung, in exchange for the love of a giantess.²³ This act underscores the dangers of prioritising personal desires over divine responsibilities. While initially motivated by love, Frey's decision can be interpreted as a betrayal of his duties, leaving him vulnerable during Ragnarök—the end of the world, when the gods confront destruction.²⁴

The concept of evil within this story can be examined through various business functions, demonstrating how destructive actions often stem from human ambition. Leadership in the saga exemplifies poor judgement, resulting in chaos and conflict. The narrative illustrates how choices driven by jealousy and the pursuit of power lead to destructive leadership decisions that mirror poor management practices, destabilising organisations. In business, leaders must navigate moral dilemmas and avoid self-interested choices that can harm their teams and overall objectives.

Frey's story also highlights how manipulation and greed, reminiscent of exploitative marketing tactics, undermine trust and ethical practices. The saga's depiction of deceitful characters reflects how misleading marketing can erode consumer confidence. Ethical marketing practices are vital for maintaining a responsible business reputation. Financial decisions driven by greed, much like Frey's desires, can inflict lasting damage on an organisation. Businesses should prioritise ethical financial practices over short-term gains.

Internal conflicts fuelled by betrayal further reveal the darker aspects of interpersonal dynamics. Unchecked rivalries can create a toxic work environment, making effective conflict resolution and a collaborative culture essential for mitigating the harmful effects of malice and vengeance.

The concept of evil can influence various business functions. By emphasising the importance of ethical practices,

transparency, and strong leadership, the Völsunga Saga imparts valuable lessons for cultivating a healthier work environment amid ambition and rivalry. A wise individual—one who naturally aspires to succeed in business—learns from the mistakes of others, such as Frey, and examines the chaos they have caused to safeguard themselves and their companies.

Our multinational ancestors clearly had profound reasons for creating such mythology; it was certainly not solely for amusement, nor was the Bible written to occupy their spare time. We must recognise the allegorical wisdom contained within these texts and apply it judiciously. Speaking of wisdom, let us now turn our attention to Asia and analyse examples from India and China.

7. The Cost of Desire: Insights from the Ramayana

In the epic *Ramayana*,²⁵ Ravana, the antagonist who abducts Sita, represents evil and moral corruption in Indian mythology. This conflict highlights the deep struggle between dharma (righteousness) and adharma (unrighteousness).²⁶ Ravana's destructive motivations—such as desire, pride, and an insatiable quest for power—serve as a cautionary tale about the consequences of allowing negative influences to dictate our decisions. The abduction of Sita symbolises not only personal greed but also the disruption of dharma (moral order), illustrating the dangers of letting such motivations shape our choices.

Ravana epitomises the dangers of authoritarian leadership driven by self-interest. In business management, this type of leadership fosters a toxic organisational culture where manipulation replaces ethical standards. Effective leaders must

promote collaboration and ethical decision-making to prevent moral corruption within their organisations.

His deceitful tactics in trying to win Sita's affection reflect unethical marketing practices that exploit consumer emotions and undermine trust. Businesses may capitalise on emotional responses for immediate gains, much like Ravana lured Sita. Upholding ethical marketing, which emphasises honesty and transparency, is essential for building and maintaining consumer trust. The narrative cautions against reckless financial decisions driven by greed, urging businesses to align their success with social responsibility.

The confrontation between Ravana and Lord Rama highlights the importance of effective conflict resolution in human resources. Allowing personal animosities or ambitions to dominate can lead to a dysfunctional work environment. HR professionals should implement practices that encourage collaboration and foster a culture of respect, effectively mitigating the destructive effects of rivalry and discord.

By embracing ethical practices across all business functions—management, marketing, finance, and human resources—organisations can cultivate a culture of collaboration and respect, thereby avoiding the moral pitfalls depicted in the Ramayana.

8. Leadership Tips on Order and Chaos in Business

In Chinese mythology,²⁷ Nüwa²⁸ creates humanity and repairs the Heaven following the chaos instigated by the malevolent dragon Gonggong.²⁹ Gonggong embodies chaos, disrupting the natural order and inflicting considerable harm, while Nüwa represents creation, restoration, and order. This conflict mirrors the ongoing

struggle between unethical behaviour and ethical practices within organisations. Effective leadership necessitates the cultivation of a culture of integrity and the addressing of draconian chaos.

Her commitment to mending the Heaven underscores the significance of social responsibility; businesses must recognise their impact on communities and adopt practices that contribute positively to societal well-being. Furthermore, this narrative highlights the importance of innovation and adaptability, enabling organisations to navigate challenges and seize opportunities. Implementing conflict resolution strategies is essential for fostering collaboration and ensuring productivity flourishes. By embracing ethical leadership and prioritising these values, businesses can counter destructive forces and cultivate a stable, successful work environment.

The act of repairing the Heaven exemplifies a commitment to social responsibility. Organisations should acknowledge their societal role and the effects of their actions on communities. Embracing socially responsible practices can mitigate chaos and enhance societal welfare. Creation of humanity signifies the importance of innovation and adaptability in overcoming adversity. Businesses can learn from this by embracing change and fostering creativity, allowing them to tackle challenges posed by unethical practices and market disruptions. As Nüwa tries to restore balance, she further emphasises the necessity of conflict resolution within organisations. Effective strategies are crucial to ensure that chaos does not undermine collaboration and productivity.

The story of Nüwa and Gonggong offers profound insights into the concept of evil and its implications in a business context. By actively promoting ethical leadership, fostering a positive corporate culture, embracing social responsibility, and prioritising innovation, organisations can combat the destructive forces that

threaten harmony and success. This approach not only enables businesses to thrive but also contributes to a more stable and ethical business environment.

Every nation harbours its dream or memory of a Golden Age that it recalls, yearns for, or laments.³⁰ Most people have likely faced the catastrophic consequences of the struggle between good and evil—this chaos is precisely what I analyse in my research. Many have suffered from unethical treatment, while others have violated moral norms to humiliate individuals. As Confucius noted, it is less important to avoid falling into the mud than it is to climb out of it as swiftly as possible. A brilliant example of Georgian humour illustrates this: the renowned Georgian National Ballet professional, Iliko Sukhishvili, once commented to his remarkable wife, Nino Ramishvili, after she accidentally stumbled on stage, “So, you fell, but what a comeback it was!”

What if Gonggong were to create chaos once again and bring down the heavens? The myth does not specify what might prevent an evil power from repeating Gonggong-like fury. Yet, Nüwa would restore them time and again. This seemingly eternal narrative suggests that the struggle between good and evil—much like that between ethical and unethical leaders—is perpetual. This ancient Chinese story serves as an allegory for business leadership, revealing insightful connections regarding morality, responsibility, and effective governance within organisations.

God always waits above, anticipating our decisions. In business and beyond, we should heed His warning before making choices, lest we fall under the spell of deceptive words once more. As Galaktion, “the king of poets,” remarked, life is a slow game, perhaps explaining why human progress often unfolds at a snail’s pace.

9. The Ancient Roots of Business Ethics

What conclusions can we draw from the samples analysed? The concept of evil, deeply rooted in various mythologies and religious narratives, reveals the ongoing struggle between good and evil across cultures. The stories from the Bible and tales from Greek, Roman, Egyptian, Scandinavian, Germanic, Indian, and Chinese mythologies illustrate how different cultures have conceptualised evil, often emphasising this conflict throughout human history.

The concept of evil is as ancient as humanity itself, and businesses have grappled with this issue throughout history. In the Bible, the story of Adam and Eve in the Garden of Eden symbolises the origins of human enterprise, reflecting early notions of resource management and economic activity, even if it does not represent a conventional commercial venture. The Bible recounts the exchanges of goods between King Solomon and neighbouring nations, such as the trading of gold, silver, and ivory.³¹ The biblical sovereign of Israel emphasises the value of organised trade and commerce through the establishment of trade routes.³²

When exploring the foundations of business, both mythological and historical perspectives lead us back to Mesopotamia and Sumerian cosmogony. Inanna,³³ the Sumerian goddess of love and war, is also a patron of trade and prosperity. Regarded as a key figure in commerce, her stories often involve early business practices, including the establishment of trade agreements.

Ancient Mesopotamia documented businesses as early as 3000 BC,³⁴ highlighting the importance of organised commerce. These included temples and ziggurats,³⁵ which served as trade

centres for exchanging goods such as barley, textiles, and crafts. The advent of cuneiform writing enabled the recording of transactions and formal contracts, detailing the responsibilities and ethical obligations of both parties. Written agreements promoted ethical behaviour in trade by providing legal recourse in the event of disputes.

Consequently, it was vital to maintain a good reputation, as even a hint of deceit could tarnish a merchant's standing within the community.³⁶ The Mesopotamians believed that various gods oversaw their economic activities, making ethical behaviour not only a societal expectation but also a religious duty. Acting dishonestly or unfairly in business dealings could provoke divine wrath, resulting in both spiritual and earthly consequences.

Fair pricing and standardised practices ensured just dealings and maintained community integrity. This commitment to fairness was evident in marketplace practices, where standardised weights and measures helped prevent exploitation. While scholars recognise ancient Mesopotamia as the cradle of commerce, Inanna's association with trade, along with biblical narratives on stewardship and commerce, further illustrates early business concepts. These insights deepen our understanding of the evolution of commerce as depicted in historical, mythological, and religious texts.

10. Babylonian Law, Modern Dilemmas

The first legal framework in history originated from the ancient kingdom of Babylon, situated in Mesopotamia (present-day Iraq). Its renowned king, Hammurabi, established one of the earliest legal codes around 1754 BC. This Code outlined rules for trade, contracts, and ethical business conduct, emphasising fair trading

practices, consumer protections, and penalties for fraud and unethical behaviour. It mandated that merchants provide accurate descriptions of their goods to prevent deception.

Today, contemporary issues such as corruption, exploitation, fraud, environmental damage, and consumer manipulation challenge ethical responsibilities, highlighting the ongoing relevance of these ancient regulations. In light of current business ethics problems, one might advocate for the reinstatement of the principles found in the Code of Hammurabi.³⁷

Here are some prevalent ethical concerns in business today:

1. **Corruption:** Bribery and unethical practices to gain competitive advantages undermine trust and fairness.
2. **Exploitation:** Taking advantage of vulnerable populations through unfair labour practices or predatory pricing raises moral problems.
3. **Fraud:** Deceptive practices in financial reporting or advertising can harm stakeholders and erode public confidence.
4. **Environmental Harm:** Business activities that lead to environmental degradation and harm communities challenge ethical responsibilities.
5. **Consumer Manipulation:** Misleading advertising and aggressive marketing strategies that exploit consumer vulnerabilities present ethical issues.
6. **Lack of Transparency:** Withholding significant information from stakeholders can lead to mistrust and ethical dilemmas related to accountability.
7. **Negligence:** Ignoring safety standards or regulations to cut costs can endanger both employees and consumers.

These issues reflect the complex intersection of ethics, business practices, and societal values in the modern corporate landscape.

11. Ethical Business in Our Competitive World

Philosophy encourages a critical examination of ethics in business, emphasising the ongoing struggle between good and evil. I used the concept of evil to highlight the challenges faced in the business world, seeking answers to fundamental questions about business ethics. However, business is a practical field, not merely an analytical one; without profit, survival, and overall success, philosophical perspectives lose their significance. Thus, a key question arises: Can ethical businesses thrive and outperform competitors who disregard moral principles in pursuit of their goals?

While profit is essential, ethical businesses can succeed without compromising their values. Ultimately, success hinges on personal choices, much like the story of Adam and Eve, who failed to make wise decisions. For modern organisations to achieve prosperity while maintaining integrity, success depends on five foundational principles³⁸ that guide their efforts:

1. **Building Trust and Loyalty:** Companies that prioritise ethics tend to foster strong relationships with customers, employees, and stakeholders. Trust enhances customer loyalty, which can provide a significant competitive advantage.
2. **Ensuring Long-Term Sustainability:** Ethical practices often lead to sustainable business models. By focusing on long-term outcomes rather than short-term profits, ethical businesses can adapt to changing market demands while minimising risks associated with legal issues and reputational damage.
3. **Attracting Talent:** A strong ethical culture draws employees who share similar values. This alignment can

result in increased job satisfaction and retention, ultimately enhancing productivity and innovation.

4. **Maintaining a Positive Brand Image:** Ethical businesses typically enjoy a favourable public perception. Improved customer engagement and a stronger market position can result, especially as consumers become increasingly aware of corporate social responsibility.
5. **Differentiation in the Market:** In crowded markets, businesses that uphold high ethical standards can differentiate themselves. Ethical branding can appeal to niche markets, such as environmentally conscious consumers and those who prioritise fair labour practices.

The strategies for business prosperity rest on four essential pillars,³⁹ much like the prehistoric world sustained by four elephants. These pillars empower modern organisations to achieve success while upholding their integrity:

1. **Transparency:** Open communication about business practices and policies fosters trust and promotes ethical behaviour among employees and customers alike.
2. **Corporate Social Responsibility (CSR):** Engaging in CSR initiatives demonstrates a commitment to societal well-being, making ethical businesses more appealing. Businesses strengthen brand loyalty by practising social responsibility, as customers are more inclined to support these companies.
3. **Ethical Leadership:** Leaders who embody and promote ethical values inspire their teams, creating a strong moral culture within the organisation. Such leadership guides decision-making and reinforces the importance of integrity.

4. **Adaptability to Change:** Ethical businesses that are adaptable can respond effectively to industry trends, consumer preferences, and regulatory changes, ensuring their continued relevance and success.

In a competitive landscape, upholding ethical standards provides a notable advantage, demonstrating that integrity and success can coexist even in the face of challenges. By prioritising integrity, sustainability, and social responsibility, businesses can create lasting value and prosperity without compromising their ethical commitments.

Arthur Pigou examines the complexity of evaluating economic welfare,⁴⁰ particularly the relationship between the national dividend and the share received by the economically disadvantaged individuals. He observes that while researchers have explored some factors influencing economic welfare, many significant elements—such as societal attitudes towards work and savings, as well as technological advancements—have been deliberately overlooked. Pigou emphasises that when one aspect of economic welfare improves while another declines, it creates uncertainty about the overall impact. To grasp the net effect on economic welfare, it is essential to find a balance between the benefits and detriments affecting both the national dividend and the welfare of poorer classes. He stresses the importance of examining how frequently these conflicts—representing mythical chaos—arise in practice, as they demonstrate practical challenges that require further investigation.

Within this framework, the philosophical concept of evil in business has always existed and will likely continue to do so. However, there is no justification—whether driven by the pursuit of higher profits, rapid gains, or fear of failure—for neglecting business deontology. Although challenging, an ethical entity can become a hallmark of success in the modern business

environment. By recognising the complexities of economic welfare and committing to ethical practices, organisations can ultimately achieve sustainable success while benefiting all stakeholders.

ლიტერატურა ■ References

1. Harrison, Gerald (2023). Sterba's Problem of Evil and a Penal Colony Theodicy. *Religions*, 14(9), 1196. <https://doi.org/10.3390/rel14091196>
2. Calder, Todd (2015). Evil and Its Opposite. *J Value Inquiry* 49, 113–130. <https://doi.org/10.1007/s10790-014-9456-7>
3. Singer, Marcus G. (2004). The concept of evil. *Philosophy* 79 (2):185-214. <https://doi.org/10.1017/S0031819104000233>
4. Murray, John Courtney, S.J. (1955, October 15). *Freedom, responsibility, and the law*. Georgetown University Library. Retrieved from <<https://library.georgetown.edu/woodstock/murray/1956b>> [This principle is prominently reflected in the U.S. Constitution, especially within the Bill of Rights. It emphasises individual liberties while also establishing a framework for limiting those freedoms to prevent harm to others.]
5. Luban, David (2011). Lawyering and philosophy: A reflection on the rule of law. *Hastings Law Journal*, 62(5), 1357-1378.
6. Leibniz, G.W. (1710). *Essays on the Goodness of God, the Freedom of Man and the Origin of Evil* <<https://www.gutenberg.org/files/17147/17147-h/17147-h.htm>>
7. Hick, John (2010). *Evil and the God of Love*. Palgrave Macmillan.
8. Hick, John (1989). *An Interpretation of Religion: Human Responses to the Transcendent*. Palgrave Macmillan.
9. Kane, Robert (2005). *A Contemporary Introduction to Free Will*. 1st Edition, Oxford University Press.
10. Hick, John H. (1989). *Philosophy of Religion* (4th Edition). Pearson.
11. Plantinga, Alvin (1974). *God, Freedom, and Evil*. William B Eerdmans Publishing Co.
12. New King James Version. (1982). *Genesis 3*. In *The Holy Bible*. Thomas Nelson. Retrieved from <<https://www.biblegateway.com/passage/?search=Genesis%203&version=NKJV>>

13. Fischer, John Martin, Robert Kane, Derk Pereboom, and Manuel Vargas (2024). *Four Views on Free Will* (Great Debates in Philosophy). Second Edition, Wiley Blackwell.
14. Cain, James (2004). Free Will and the Problem of Evil. *Religious Studies*, 40(4), 437–456. <http://www.jstor.org/stable/20008555>
15. Nadare, Maia (2021). *Deontology through the international media law*. Tbilisi: Publishing House Universal, pp. 14-19 (In Georgian).
16. Dlabay, Les R., and James L. Burrow, Brad A. Kleindl (2017). *Principles of Business*. Boston, MA: Cengage Learning, pp. 106-111.
17. Slack, Nigel, and Stuart Chambers, Christine Harland, Alan Harrison, Robert Johnston (1995) *Operations Management*. 9th ed. London: Pitman Publishing.
18. Liddle, David (2017). *Managing Conflict: A practical guide to resolution in the workplace* (1st Edition). London: Kogan Page.
19. Graves, Robert (2017). *The Greek Myths: The Complete and Definitive Edition* (1st Edition). London: Penguin Books, pp. 143-148.
20. Pinch, Geraldine (2004). *Egyptian Mythology: A Guide to the Gods, Goddesses, and Traditions of Ancient Egypt* (1st Edition). Oxford University Press, p. 178-180, 191-194.
21. Gaiman, Neil (2018). *Norse Mythology*. London: W. W. Norton & Company, pp. 229-258.
22. Morris, William (Translator) (1967). *Volsunga Saga: The Story of the Volsungs and Niblungs*. London: Collier Books.
23. Gaiman, Neil (2018). *Norse Mythology*. London: W. W. Norton & Company, pp. 199-210.
24. Gaiman, Neil (2018). *Norse Mythology*. London: W. W. Norton & Company, pp. 267-281.
25. Charan, Chaitanya (2018). *Wisdom from the Ramayana: On Live and Relationships*. New Delhi: Fingerprint! Publishing.
26. Bhattacharya, Abhedha Nanda (1992). *Dharma-Adharma and morality in Mahābhārata*. SS Publisher.
27. Liu, Tao Tao (2023). *The Chinese Myths: A Guide to the Gods and Legends*. Thames & Hudson.
28. Zhai, Huang, and Xiang Jing, Zhang Dinghao (2018). *Illustrated Myths & Legends of China: The Ages of Chaos and Heroes*. Translated by Tony Blishen, Shanghai Press.
29. Yang, Lihui, and Deming An, with Jessica Anderson Turner (2005). *Handbook of Chinese Mythology* (World Mythology). New York: Oxford University Press.
30. Nadare, Maia (2020). Editorial vision and goals of the BRAMS Institute and its academic journal. *BRAMS*, 1(1), 7-15 (In Georgian).

31. The Holy Bible, New International Version (2011). 1 Kings 9:26; 10:22.
Retrieved from <<https://www.biblegateway.com>>
32. Bar-Ilan, Meir (2015). King Solomon's trade. *ARAM*, 27(1-2), 125-137.
33. Wolkstein, Diane, and Samuel Noah Kramer (1983). *Inanna, Queen of Heaven and Earth: Her Stories and Hymns from Sumer*. Harper Perennial.
34. Postgate, Nicholas (1994). *Early Mesopotamia: Society and Economy at the Dawn of History* (1st Edition). Routledge.
35. Ziggurats (from Akkadian *ziqurratu*) – In ancient Mesopotamia, a rectangular stepped tower, sometimes surmounted by a temple. Ziggurats are first attested in the late 3rd millennium BC and, probably, inspired the biblical story of the Tower of Babel (Gen. 11:1–9).
36. Nemet-Nejat, Karen Rhea (1998). *Daily Life in Ancient Mesopotamia*. Greenwood.
37. The *Code of Hammurabi* consists of 248 laws that highlight key principles such as justice, equity, and accountability. These laws emphasise the concept of proportional justice in both business transactions and personal interactions. In: Handcock, Percy, M.A. (1920). *The Code of Hammurabi*. Texts for students, No. 15. New York: The Macmillan Company. Retrieved from <<https://dn790001.ca.archive.org/0/items/codeofhammurabi00hammrch/cod eofhammurabi00hammrch.pdf>>
38. Laasch, Oliver (2021). *Principles of management: Practicing ethics, responsibility, sustainability* (2nd ed.). SAGE Publications Ltd. // Strydom, J., Kiley, J., de Beer, A., Holtzhausen, M., Steenkamp, R., Rudansky-Kloppers, S., Nieuwenhuizen, C., & Kara, M. (2011). *Principles of business management* (2nd ed.). OUP Southern Africa. // Preda, Steve, and Gregory Cleary (2022). *Pinnacle: Five principles that take your business to the top of the mountain*. Amershire Publishing.
39. Rasche, Andreas (Ed.), Mette Morsing (Ed.), and Jeremy Moon (Ed.) (2017). *Corporate social responsibility: Strategy, communication, governance* (Kindle ed.). Cambridge University Press. Retrieved from <https://assets.cambridge.org/97811071/14876/frontmatter/9781107114876_frontmatter.pdf>
40. Pigou, A.C. (1932). *The Economics of Welfare* (4th ed.). London: Macmillan. Retrieved from <https://oll-resources.s3.us-east-2.amazonaws.com/oll3/store/titles/1410/Pigou_0316_EBk_v6.0.pdf>

დაჩი დე გრაფი
<https://orcid.org/0000-0001-5838-9440>
ბრამსის ინსტიტუტის პროცესების
ანალიტიკოსი და უმცროსი ფინანსისტი
(ხელმძღვანელი – პროფ. თეიმურაზ ბუაძე)

ბიზნესში ბოროტების პრობლემის ფილოსოფიური ბაზრება (ანოტაცია)

საკვანძო სიტყვები: ბიზნესი, ეთიკა, ფილოსოფია, თავისუფალი ნება,
ბოროტება, მორალური დილემა, მითი, რისკი,
კრიზისი, მენეჯმენტი, დეონტოლოგია, კანონი

ბოროტების პრობლემა ეჭვქვეშ აყენებს ღმერთის
ყოვლისშემძლეობის, ყოვლისმცოდნეობისა და
კეთილშობილების რწმენას. ვინაიდან ღმერთი არსებობს,
მას სამივე თვისება უნდა ჰქონდეს, რაც კითხვებს ბადებს
ბოროტების არსებობასთან დაკავშირებით. ბოროტების
განმარტებები განსხვავებულია და მოიცავს როგორც
მორალურ ბოროტებას (განზრახ დანაშაული), ასევე
ბუნებრივ ბოროტებას (კატასტროფები). ფილოსოფოსები,
როგორიცაა ამერიკელი მარკუს ჯორჯ სინგერი (1926-
2016), ამტკიცებენ, რომ ჭეშმარიტი ბოროტების
აუცილებლობა შეუძლებელია, რაც ართულებს
თეოდიცეას – ღმერთის დაცვას ბოროტების
არსებობისგან. მოცემულ სტატიაში განვიხილავ
სხვადასხვა ახსნას, მათ შორის, თავისუფალი ნების
როლსა და ბოროტების პოტენციურ სარგებელს.

ბიბლიური ამბები, განსაკუთრებით, ადამისა და
ევას ცოდვა, ასახავს თავისუფალ ნებასა და მორალურ
შედეგებს შორის ურთიერთქმედებას. ეს კონცეფცია

ვარაუდობს, რომ ბოროტება ადამიანისგან იღებს სათავეს, რაც წარმოაჩენს ეთიკური ჩარჩოების მნიშვნელობას ბოროტებასთან დაკავშირებული როგორც თეოლოგიური, ასევე, ფილოსოფიური დილემების და მისი ბიზნესეთიკაზე გავლენის გადასაჭრელად.

ადამისა და ევას ალეგორიის მეშვეობით, შევეცადე, მეპოვა შესების წერტილები ბიზნესეთიკასა და ბოროტების პრობლემას შორის. ბიზნესი განისაზღვრება, როგორც მოგებაზე ორიენტირებული იურიდიული პირი და მოქმედებს მარკეტინგის, ფინანსებისა და ადამიანური რესურსების მართვის საფუძველზე. ბიბლიური ბიზნესურთიერთობები (რადგან რაიმეს მოგებაზე ორიენტირებული ქმედება, ეს, გარკვეულწილად, საქმისწარმოება ანუ ბიზნესია) გამაფრთხილებელ არაკს წააგავს გადაწყვეტილების მიღებისას, რასაც აუცილებლად მოსდევს ამ გადაწყვეტილებიდან გამომდინარე შედეგები. ედემის ბაღში უზრუნველად მცხოვრები წყვილის მიერ შეცდომაში შემყვანი რჩევების გავლენით გაკეთებული არჩევანი, თანამედროვე ბიზნესის წინაშე მდგარ ეთიკურ გამოწვევებს ასახავს. ისევე, როგორც მათმა დაუმორჩილებლობამ კატასტროფული შედეგები მოუტანა კაცობრიობას, კორპორატიულმა არასწორმა გადაწყვეტილებებმა, შესაძლოა, გამოიწვიოს ფინანსური კრაში ან, უკიდურეს შემთხვევაში, დროებითი წარუმატებლობა. ამიტომ, ბიზნესის ფილოსოფიური, ფართე გაგებით გააზრება და ბიბლიურ არაკთან პარალელის პოვნა, სტერეოტიპულად (ანუ მარტივ კონტურებში) წარმოაჩენს ორგანიზაციებში ანგარიშვალდებულებისა და ეთიკური ქცევის ხელშეწყობის აუცილებლობას მდგრადი განვითარების მისაღწევად.

ბერძნულ-რომაული მითი პანდორას ყუთზე ცნობისმოყვარეობასა და რისკს შორის გამავალ ბეწვის

ხიდს წააგავს ნებისმიერი ბიზნესმენისათვის. პანდორას დაუოკებელი სურვილი, გაეგო, თუ რა იყო ჩაკეტილი ყუთში, ერთი ერთში წააგავს იმ მომხმარებლებს, რომლებსაც თავიანთი ახალი პროდუქციის მაცდური იდუმალებით იზიდავს ბიზნესები. თუმცა, საფრთხე მხოლოდ მომხმარებელს არ ეხება. პანდორასავით, კომპანიებიც ქაოსს აწუდებიან, თუ საკუთარი საქმიანი ნაბიჯით გამოწვეული შედეგების შეფასებისას წინასწარ ზუსტად ვერ გათვალეს მოსალოდნელი რისკი. ამან შეიძლება მოუტანოთ მნიშვნელოვანი ფინანსური პრობლემები, მაგალითად, ბიუჯეტის გადახარჯვა ანდა ოპერაციული წარუმატებლობა. ეს ნამდვილად ჰგავს პანდორას ყუთიდან გამოსული ყველა უბედურებით გამოწვეულ ქაოსს რომელიმე სვეუბედური კომპანიის შემთხვევაში.

კომუნიკაციასა და კონფლიქტთან დაკავშირებულმა არასწორმა მენეჯმენტმა შეიძლება შექმნას ტოქსიკური სამუშაო გარემო, ისევე როგორც პანდორას ქმედებებმა გამოიწვია კონფლიქტი მსოფლიოში. საბოლოო ჯამში, მიუხედავად იმისა, რომ ცნობისმოყვარეობა ხელს უწყობს სიახლეს (ინოვაციას), ბისნესმენმა უნდა იპოვოს ბალანსი სიახლის დანერგვასა და რისკის მართვას (მენეჯმენტს) შორის. მხოლოდ ასე შეძლებს ორგანიზაციის მდგრადობის შენარჩუნებას.

ეგვიპტური მითი, რომელშიც სეთი ოსირისს კლავს, ასახავს კონკურენციის, გადაწყვეტილების მიღებისა და ეთიკის თემებს საქმისწარმოების ანუ ბიზნესის კონტექსტში. თავის დამანგრეველ ამბიციას აყოლილ სეთს, ქაოსი მოაქვს. კონტრასტულია ოსირისი, რომელიც წესრიგსა და კეთილდღეობას განასახიერებს. მათი მეტოქეობა კორპორატიულ სამყაროში არსებულ კონკრეტულ დინამიკას ჰგავს, სადაც ძალაუფლებისკენ სწრაფვისას, შეიძლება, არაეთიკური საქციელი ჩაიდინოს

ბიზნესმენმა, რადგან იგი სეთის წინაშე დამდგარი არჩევანის მსგავს მორალურ დილემას აწვდება: პაციონებსა და თაღლითობას შორის ბალანსს. ეს განსაზღვრავს ბიზნესის სხვადასხვა ფუნქციას: მენეჯმენტმა უნდა მოაგვაროს კონფლიქტები პოზიტიური სამუშაო გარემოს შესაქმნელად, მარკეტინგულმა სტრატეგიებმა უნდა აგვაცილოს თავიდან აგრესიული ტაქტიკა, რომელიც ძირს უთხრის ნდობას, ხოლო ფინანსებმა უნდა მიაწოდოს უპირატესობა გონივრულ განსჯას სტაბილურობის შესანარჩუნებლად. სეთის ამბავი გამაფრთხილებელი შეხსენებაა ეთიკის მნიშვნელობის თაობაზე: კომპანიის მესვეურმა ჯანსაღ კორპორატიულ კულტურას უნდა შეუწყოს ხელი, რაც, თავის მხრივ, გრძელვადიან წარმატებას უზრუნველყოფს საქმეში.

თითქმის, ეგვიპტურის იდენტური სიტუაციაა სკანდინავიურ მითში ლოკის შესახებ. ბოროტებისა და სიცრუის ეს განსახიერება სიკეთის სიმბოლოს – ბაღდურის სიკვდილს აწვობს. ლოკის საქციელი ბიზნესპრაქტიკაში ღალატის დამანგრეველი პოტენციალის აღგებრივ წარმოადგენს. პროტაგონისტის მზაკვრობა იმის ნათელი ნიმუშია, თუ როგორ არღვევს ფარული მოტივები ჰარმონიას. სწორედ ამის მსგავსად, არაეთიკურ ქცევას შეუძლია ორგანიზაციებში ქაოსის გამოწვევა. ეფექტური მენეჯმენტი გამჭვირვალობასა და ნდობას საჭიროებს, მანიპულაციური მარკეტინგული ტაქტიკა კი პოტენციურად დააზიანებს ხანგრძლივ ურთიერთობებს. მოგების მიზნით ეთიკური ნორმების უგულებელყოფამ, შეიძლება, სერიოზული ზიანი მიაყენოს ფინანსებს. ლოკისა და ბაღდურის ამბავი სწორედ ეთიკური ქცევისა და ინტეგრაციის აუცილებლობას გახაზავს ჯანსაღი ორგანიზაციული დინამიკის ხელშესაწყობად.

ჩემს მიერ განხილულ სამ ნიმუშში დაუფიქრებლობის ან სასურველის მიღწევის კინით შეცდომისა თუ ბოროტების ჩადენის შედეგად დამდგარი კატასტროფაა აღწერილი. გერმანულ საგაში ფრეი ნაყოფიერებისა და კეთილდღეობის ღვთაებაა. ეს დადებითი არსება ქაოსში უნებლიედ აღმოჩნდება, როცა თავის ჯადოსნურ ხმაღს გოლიათი ქალის სიყვარულის გამო დათმობს. ერთი შეხედვით, ცუდი არაფერი ჩაუდენია შეყვარებულ ღმერთკაცს. თუმცა, მისი საქციელი დანაშაულია, რადგან ფრეიმ პირადი სურვილები საკუთარ ღვთაებრივ პასუხისმგებლობებზე მაღლა დააყენა. ამ დაუფიქრებელი ნაბიჯის გამო, სრულიად დაუცველი აღმოჩნდა იმ საფრთხეების წინაშე, რაც რაგნაროკის დროს წარმოიშვა. შედეგად, ფრეი და მის გამო, დანარჩენი ღმერთებიც, წარმოქმნილ რისკ-ფაქტორს საიმედო დაცვის (ფრეის ჯადოსნური ხმალი) გარეშე დაუპირისპირდნენ.

გერმანულ საგანში ნახვენებია, როგორ შეიძლება გააკეთებინოს ამბიციამ და შურმა ღიდერს დამანგრეველი (დესტრუქციული) არჩევანი. ღვთაების ქცევა წააგავს სუსტ მენეჯმენტურ გადაწყვეტილებებს, რომელთაც დესტაბილიზაცია მოაქვს ორგანიზაციებისთვის. ფრეის ისტორია იმასაც გახაზავს, რომ მანიპულირება და სიხარბე, რაც ექსპლუატაციურ მარკეტინგულ ტაქტიკას ჰგავს, ძირს უთხრის ნდობასა და ეთიკურ ქმედებებს. ეს საგა ამბიციისა და მეტოქეობის ფონზე ჯანსაღი სამუშაო გარემოს ხელშეწყობაზე ზრუნვის აუცილებლობას გვიჩვენებს. გონიერი ადამიანი (და, ცხადია წარმატებული ბიზნესმენი ან არის, ან მინიმუმ ამბიცია აქვს გონიერებაზე) სხვის (აქ, ფრეის) შეცდომებზე სწავლობს და აანალიზებს სხვის კატასტროფას, საკუთარი თავი და კომპანია რომ წინასწარ დააზღვიოს. გასართობად არც მთელი ეს

მითოლოგია შეუქმნიათ ჩვენს მრავალეროვნულ წინაპრებს და არც ბიბლია დაუწერიათ დროის მოკვლის მიზნით წასაკითხად. მათში თავმოყრილი სიბრძნის ალეგორიულობის სწორად აღქმა და მართებულად გამოყენება გვმართებს. სიბრძნეზე გამახსენდა და, მოდით, აზიაში გადავინაცვლოთ ინდური და ჩინური ნიმუშების გასაანალიზებლად.

პოემა „რამაიანაში“ რავანა სიტას იტაცებს. ეს ანტაგონისტი მორალური მანკიერებისა და ღჰარმასა (სიმართლე) და ადჰარმას (უსამართლობა) შორის კონფლიქტის ცოცხალი განსახიერებაა. მას ბოროტი მოტივების ამოძრავებს: ვნება, ამპარტაყნება და ძალაუფლებისადმი დაუოკებელი სწრაფვა. ეს ინდური არაკი იმ სავალალო შედეგების შესახებ გვაფრთხილებს, რაც მოაქვს გადაწყვეტილებების მიღებას ვინმეს ცუდი, ნეგატიური ზეგავლენის ქვეშ. რავანას ავტორიტარული ლიდერობა ტოქსიკურ ორგანიზაციულ გარემოს წარმოშობს, სადაც ეთიკური საქციელი ჩანაცვლებულია მანიპულირებით. ანალოგიურად, მისი მატყუარა ტაქტიკა არაეთიკურ მარკეტინგულ სვლას ჰგავს, რომლის დროსაც მომხმარებლის ემოციებზე ზემოქმედება ხდება, რასაც მისი ნდობის დაკარგვა შეიძლება მოჰყვეს. ეს მხოლოდ იმაზეა დამოკიდებული, ფანდს მიხედება თუ ვერა კლიენტი, ან როდის გაიაზრებს, რომ გაასულელეს მარკეტოლოგებმა. პოემის ფაბულა სიხარბის მიზეზით მიღებული, დაუფიქრებელი ფინანსური გადაწყვეტილებების წინააღმდეგია. ეს კი გულისხმობს, რომ ბიზნესებმა წარმატება სოციალურ პასუხისმგებლობასთან უნდა დააკავშირონ. რავანასა და უფალ რამას შორის კონფლიქტი ააშკარავებს ადამიანური რესურსების სფეროში კონფლიქტების ეფექტური მოგვარების აუცილებლობას. ბიზნესის ყველა ასპექტში ეთიკური ქცევის ნორმათა დანერგვით,

ორგანიზაციები შეძლებენ თანამშრომლობისა და პატივისცემის გაღრმავებას. ამგვარად გადაურჩებიან „რამაიანაში“ ასახულ მორალურ „შავ ხვრელებში“ გადავარდნას/ჩავარდნას.

ჩინურ მითოლოგიაში მოთხრობილია ნუვას შესახებ, რომელმაც კაცობრიობა შექმნა და ბოროტი დრაკონის, გონგონის, მიერ საკუთარი სიბრაზის უკონტროლობის შედეგად მობრეცილი ზეცა შეაკეთა. მითი არაფრს ამბობს, რა დაუშლის ქაოსისმომტან სხვა არსებას, ხელმეორედ დაახიანოს ნუვას შექმნილ-აღდგენილი ზეცა. იქნებ, ეს დაუსრულებელი ამბავი იმაზე მიანიშნებს, რომ ბოროტსა და კეთილს შორის, უზნეოსა და ზნეობრივ გმირებს შორის ბრძოლა მარადიულია და არც არასდროს დამთავრდება. ვფიქრობ, ძველჩინური ზღაპარი ბიზნესლიდერობის ალეგორიაა. გონგონი ქაოსისა და ნგრევის სიმბოლოა, ნუვა კი წესრიგის, შექმნისა და აღდგენის. ისინი განასახიერებენ მრავალ ორგანიზაციაში არსებულ ბრძოლას ეთიკურ და არაეთიკურ საქციელს შორის. ეფექტური ლიდერობა გულისხმობს ინტეგრაციის კულტურის დანერგვას და გონგონისეული ქაოსის მოგვარებას. ნუვას მიერ ზეცის აღდგენაზე ზრუნვა სოციალური პასუხისმგებლობის მნიშვნელობას უტოლდება. დიდი ბიზნესები სწორედ ნუვასავით უნდა მოიქცნენ: საზოგადოებრივი პასუხისმგებლობა აიღონ და ხელი შეუწონ საყოველთაო კეთილდღეობას.

ჩინური ზღაპარი ასევე გამოკვეთს სიახლის (ინოვაციის) და ადაპტაციის მნიშვნელობას, რაც ორგანიზაციებს ეხმარება გამოწვევების გადალახვასა და შესაძლებლობების გამოყენებაში. კონფლიქტების მოგვარების სტრატეგიის განხორციელება თანამშრომლობისა და პროდუქტიულობის ზრდასაც უზრუნველყოფს. ეთიკური პოზიციის დაჭერა და მათი პრიორიტეტულობის აღიარება, ბიზნესს ეხმარება

დესტრუქციულ ძალებთან დაპირისპირებისას და აყალიბებს სტაბილურ, წარმატებულ სამუშაო გარემოს.

აბსოლუტურად ყველა ერსა თუ ქვეყანას გააჩნია ოცნება ან მოგონება „ოქროს ხანაზე“, რომელსაც შენატრის, მიელტვის თუ მისტირის. ნებისმიერ ადამიანს აქვს განცდილი ბოროტებისა და სიკეთის დაპირისპირების კატასტროფული შედეგი (სწორედ ესაა ჩემს ნიმუშებში გაანალიზებული მითოლოგიური ქაოსი), გული სტკენია არაეთიკური მოპყრობის გამო ან სხვისთვის უწყენინებია მორალის ნორმათა დაიგნორებით. როგორც კონფუციუს უთქვამს, მთავარი ის კი არაა, წუმპეში არ წავიქცეთ, არამედ, რაც შეიძლება მალე ამოვიდეთ იქიდან. ქართული იუმორის ბრწყინვალე ნიმუშიც ხომ ჩინელი ბრძენის პერიფრაზია, ილიკო სუხიშვილმა რომ უთხრა სცენაზე შემთხვევით წაფორსილებულ ნინო რამიშვილს: მერე რა, რომ წაიქეცი; სამაგიეროდ, როგორ ადექიო. გონ-გონმა, იქნებ, ისევ მოაწყოს ქაოსი და ჩამოაქციოს ზეცა, მაგრამ ნუვა მას კვლავ აღადგენს. ღმერთი მუდამ იქნება ზევით და თითოეული ადამიანის არჩევანს დაელოდება: ბიზნესსა თუ ნებისმიერ სხვა სფეროში, მის რჩევას გავიხსენებთ, თუ უცხო ხილის ხიბლი ისევ გაგვაბრიყვებს. გალაკტიონს უთქვამს, ცხოვრება ნელი თამაშიაო და კაცობრიობის პროგრესიც, ალბათ, ამიტომ მილოდავს კუს ნაბიჯით.

რა შეგვიძლია დავასკვნათ გაანალიზებული ნიმუშების შედეგად? ბოროტების კონცეფცია ღრმად არის ფესვგადგმული მითოლოგიასა და რელიგიურ ამბებში. კეთილსა და ბოროტს შორის მარადიული ბრძოლა სხვადასხვა კულტურაში ფიქსირდება.

ადამისა და ევას ცხოვრება ედემის ბაღში სიმბოლურად გამოხატავს ადამიანური მეწარმეობის საწყისებს. ბიბლიაში ასახულია ადრეული რესურსების

მართვა და ეკონომიკური აქტივობა. სოლომონ ბრძენი ვაჭრობისა და კომერციის მნიშვნელობას გახაზავს სავაჭრო გზების დაარსებით. სიყვარულისა და ომის შუმერული ქაღალმერთი ინანა განასახიერებს ადრეულ ბიზნესპრაქტიკასა და სავაჭრო შეთანხმებების დამყარებას. ძველი მესოპოტამიის დოკუმენტირებული ბიზნესები, მათ შორის, სავაჭრო ცენტრების ფუნქციის შემსრულებელი ტაძრები, ნათელყოფენ ორგანიზებული კომერციის მნიშვნელობას. ღურსმული დამწერლობის შემოღებამ ხელი შეუწყო ტრანზაქციებისა და ფორმალური კონტრაქტების აღრიცხვას, რაც, თავის მხრივ, ესმარებოდა ვაჭრობაში ეთიკური ნორმების დაცვას. სოციალურმა და რელიგიურმა წესებმა მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინა ბიზნესეთიკაზე, რაც ვაჭრებს შორის რეპუტაციისა და ნდობის (მაგ., სიტყვის მიცემა) მნიშვნელობას ამყარებდა. სამართლიანი ფასები და სტანდარტიზებული პრაქტიკა სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი იყო სამართლიანი გარიგებების უზრუნველყოფისა და საზოგადოების მთლიანობის შენარჩუნებისათვის.

ბაბილონის მეფე ხამურაბმა, დაახლ. ძვ.წ. 1754 წელს შექმნა ერთ-ერთი უძველესი სამართლებრივი დოკუმენტი, რომელიც ვაჭრობის, კონტრაქტებისა და ეთიკური ბიზნესქცევის წესებსაც ასახავდა. ხამურაბის კანონები ნერგავდა სამართლიან სავაჭრო პრაქტიკას, მომხმარებლის დაცვასა და თაღლითობისთვის დასჯას. ინანას კავშირი ვაჭრობასთან, ბიბლიურ ამბებთან ერთად, კიდევ უფრო გამოკვეთს ადრეულ ბიზნესკონცეფციებს. დღეს თანამედროვე საკითხები, როგორიცაა კორუფცია, ექსპლუატაცია, თაღლითობა, გარემოს დაზიანება და მომხმარებელთა მანიპულირება, ეჭვქვეშ აყენებს ბიზნესურთიერთობებში ეთიკური პასუხისმგებლობის არსებობას. თუმცა, კიდევ უფრო

მძლავრად ააშკარავებს ამ უძველესი პრინციპების მუდმივ აქტუალობას.

ფილოსოფია ხელს უწყობს ბიზნესში ეთიკის კრიტიკულ შესწავლას და მარადიულად აანალიზებს სიკეთესა და ბოროტებას შორის მუდმივ ბრძოლას. მიუხედავად იმისა, რომ მოგება აუცილებელია, ეთიკურ ბიზნესს შეუძლია აყვავდეს მორალური პრინციპების დათმობის გარეშე. ბიზნესწარმატება ხუთ ფუნდამენტურ პრინციპზეა დამოკიდებული: ნდობისა და ღირსების ჩამოყალიბება, გრძელვადიანი მდგრადობის უზრუნველყოფა, ნიჭიერი ადამიანების მოზიდვა, ბრენდის დადებითი იმიჯის შენარჩუნება და ბაზარზე დიფერენციაცია. ამ პრინციპებს ოთხი საყრდენი უჭერს მხარს: გამჭვირვალობა, კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობა, ეთიკური ლიდერობა და ადაპტირება. კონკურენტულ გარემოში ეთიკური სტანდარტების დაცვა მნიშვნელოვან უპირატესობას იძლევა, რაც ადასტურებს, რომ ინტეგრაცია და წარმატება შეიძლება თანაარსებობდეს, გამოწვევების პირობებშიც კი. ბოროტების კონცეფცია კვლავაც აქტუალურია და კიდევ უფრო გამოკვეთს ეთიკური ქცევის აუცილებლობას ხანგრძლივი პირადი თუ ბიზნესკეთილდღეობის მისაღწევად.